ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

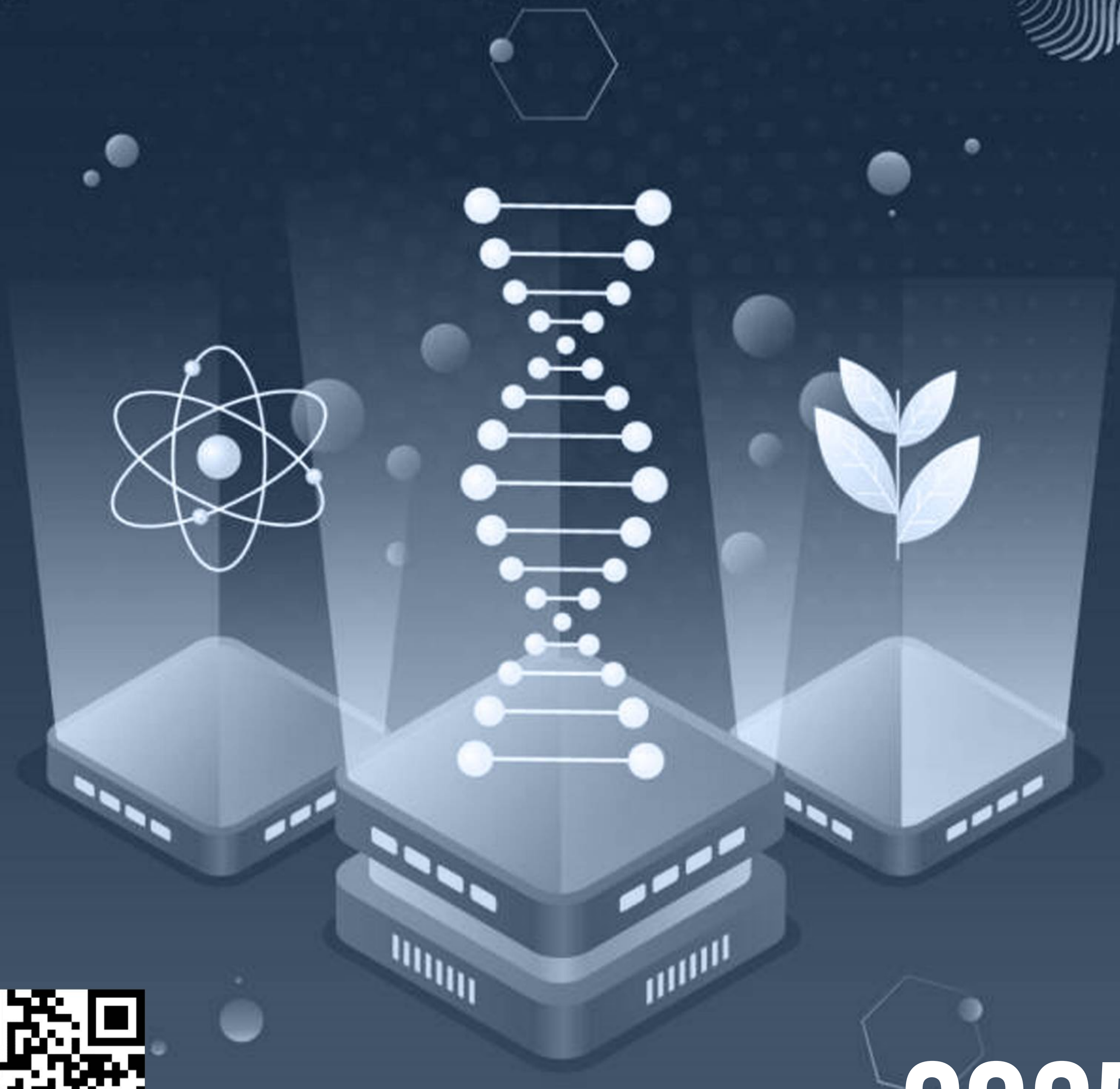

VOLUME 3, ISSUE 5
2025

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

3 JILD, 5 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

ТОМ 3, НОМЕР 5

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 3, ISSUE 5

ТОШКЕНТ-2025

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№5 (2025) DOI http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2025-5

Бош муҳаррир: | Главный редактор: Chief Editor:

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna
Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ma'mun Universiteti NTM

Бош муҳаррир ўринбосари: | Заместитель главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent Ma'mun Universiteti NTM

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI (INGLIZ TILI)
Axmedov Oybek Saporboyevich
Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
O'rozboyev Abdulla Durdibayevich
Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ma'mun Universiteti NTM
Kalandarov Oybek Ruzimbayevich
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM
Yakubov Muzaffar Kamildjanovich
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM
Galiyeva Margarita Rafaelovna
Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Nasrullayeva Nafisa Zafarovna
Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Samarqand davlat chet tillari instituti
Cho'ponov Otanazar Otojonovich
Filologiya fanlari doktori (DSc)
Urganch davlat universiteti
Yakubova Matluba Tajibayevna
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM
Samandarova Lola Sultanovna
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

FILOLOGIYA FANLARI (RUS TILI)
Cho'ponov Otanazar Otojonovich
Filologiya fanlari doktori (DSc)
Urganch davlat universiteti
Ruzmetov Surojbek Allaberganovich
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch davlat universiteti

FILOLOGIYA FANLARI (NEMIS)
Yakubova Matluba Tajibayevna
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch davlat universiteti

FILOLOGIYA FANLARI (O'ZBEK TILI)
Matnazarov Javlanbek Kabulovich
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI
Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev
Tarix fanlari doktori, professor; akademik
O'zbekiston Respublikasi Fanlar
akademiyasining haqiqiy a'zosi
Ashirov Adhamjon Azimbayevich
Tarix fanlari doktori, professor,
O'zbekiston Respublikasi
Fanlar akademiyasi Tarix instituti.
Goncharov Yuriy Mixaylovich
Tarix fanlari doktori, professor
Altay davlat universiteti Rossiya
Shaydurov Vladimir Nikolayevich
Tarix fanlari doktori, dotsent
Leningrad davlat universiteti Rossiya
Abdullayev Utkir Ismoilovich
Tarix fanlari doktori (DSc),
dotsent Urganch davlat universiteti
Matkarimova Sadoqat Maqsudovna
Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma'mun Universiteti NTM
Abdullayev Timur Pulatovich
Tarix fanlari nomzodi, dotsent
Ma'mun Universiteti NTM
Abdalov Umidbek Matniyazovich
Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
Dotsent Ma'mun Universiteti NTM
Jumaniyozova Mamlakat Tojiyevna
Tarix fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Urganch davlat universiteti
Xo'jamuratov Umarjon Rustamovich
Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch pedagogika instituti

PSIXOLOGIYA FANLARI
Shoumarov G'ayrat Baxromovich
Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik
O'zbekiston Respublikasi
Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi
Kryukova Tatyana Leonidovna
Psixologiya fanlari doktori, professor
Kostroma davlat universiteti Belorusiya
Karpinskiy Konstantin Viktorovich
Psixologiya fanlari doktori, professor
Grodno davlat universiteti Belorusiya

IQTISODIYOT FANLARI
Ruzmetov Baxtiyar
Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ma’mun Universiteti NTM
Sherov Alisher Bakberganovich
Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), professor
Ma’mun Universiteti NTM
Voronsova Yuliya Vladimirovna
Iqtisodiyot fanlari nomzodi
Moskva davlat boshqaruvi universiteti
Jabborov Umarbek Rustambekovich
Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Ma’mun Universiteti NTM
Cho‘ponov San’at Otanazarovich
Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Ma’mun Universiteti NTM
Niyazmetov Islambek Masharipovich
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma’mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI
Sardor Sharifzoda O’razboy Tabib o’gli
Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), dotsent
Ma’mun Universiteti NTM
Matnazarov Javlanbek Kabulovich
Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Ma’mun Universiteti NTM
Adilov Zafar Yunusovich
Falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Ma’mun Universiteti NTM

Slepko Yuriy Nikolayevich
Psixologiya fanlari doktori, professor
Yaroslav davlat pedagogika universiteti
Xazova Svetlana Abduraxmanovna
Psixologiya fanlari doktori, dotsent Kostroma
davlat universiteti Belorusiya
Kalandarova Madina Baxadirovna
Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Ma’mun Universiteti NTM
Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna
Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma’mun
Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI
Yuldashev Baxrom Sobirjanevich
Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma’mun Universiteti NTM
Abdullayev Ravshanbek Babajonovich
Tibbiyot fanlari doktori, professor
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali
Esamuratov Aybek Ibragimovich
Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali
Samandarova Barno Sultonovna
Biologiya fanlari nomzodi, dotsent
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali
Tajiyeva Zebo Baxodirovna
Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali
Nazarova Maloxat Berdiboyevna
Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali
Xudaynazarova Salomat Ruzibaevna
Tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent
Toshkent pediatriya tibbiyot instituti

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI
Sultanov Samandar Maxmud o`g`li
Arxeolog (tadqiqotchi pedagog)
Ma’mun Universiteti NTM

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Xurshid Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

FILOLOGIYA

1. Yakubova Matluba Tajiboevna
SHEVAGA XOS LEKSIK BIRLIKLARNING ERKIN SAMANDAR SHE’RIYATIDAGI BADIIY AHAMIYATI............8

2. Rayxan Madaminova
HOFIZ XORAZMIY “DEVON”IDAGI MA’NODOSH SO‘ZLAR TAHLILI............17

3. Yangibayeva Nodira, Rahimova Mohigul
HAYOT-MAMOT MOTIVINING IKKI XIL BADIIY TALQINI............25

4. Niyazmetova Shahlo Adamboyevna
ULUG‘BEK HAMDAM SHE’RLARIDA PARALLELIZMLARNING QO‘LLANILISHI VA O‘ZIGA XOSLIGI............31

5. Pirmatova Ozodaxon Saparboyevna
SHOLICHILIK LEKSIKASI VA GURUCHLI TAOM NOMLARINING LEKSIK-GRAMMATIK XUSUSIYATLARI............35

6. Jumanyazova Muxabbat Xusinovna
XORAZM XALQ QO‘SHIQLARI LEKSIKASIDAGI AYRIM SO‘ZLARNING ETIMOLOGIYASI XUSUSIDA............40

7. Fayzullaeva Rukhshona Lutfulloevna, Melikova Martaba Numonovna
INFLUENCE OF GLOBALIZATION ON THE COMMUNICATION PROCESS............44

8. Raufjon Maxmudov, Anaxon Vapayeva
O‘ZBEK VA RUS TILLARI LEKSIKASIDA ENG YANGI QATLAM............51

9. Ихтиёр Бабаназаров
XII АСР ХОРАЗМ ИЛМИЙ-АДАБИЙ МУҲИТИДА МАҲМУД ЗАМАХШАРИЙНИНГ ТУТГАН ЎРНИ............56

10. Rayxan Madaminova
HOFIZ XORAZMIY “DEVON”IDAGI KO‘P MA’NOLI LEKSIK BIRLIKLARNING ASARDAGI O‘RNI............62

11. Abdullayeva Poshshajon Usmon qizi
FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR VA ULARNING O‘RGANILISHI............69

12. Matyakubova Surayyo Abdullayevna
OGAHIYNING TARIXIY ASARLARIDA QO‘SHMA FE’LLAR SINONIMIYASI............73

13. Xo‘jamurodova Iroda Anvar qizi
SEMIOTIKA: NAZARIY ASOSLAR VA TADQIQOTLAR............78

IQTISODIYOT

1. Karimova Madina
XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY XUSUSIYATLARI VA TADBIRKORLIK KO‘NIKMALARINI BAHOLASH............................83
2. Baxtiyarova Sabohat Baxtiyarovna
STRATEGIK MENEJMENTNING O‘ZBEKISTON SHAROITIDAGI TATBIQI........................91

PEDAGOGIKA

1. Davletov Erkaboy Yusubovich
BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA TAYANCH HAYOTIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH IMKONIYATLARI..95

2. Usanova Zulfiya Bozorovna
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING GENEZISI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI....98

3. Odinaeva Gulshoda Shavkatovna
TARBIYA DARSLARI VOSITASIDA O‘QUVCHILARDA IJTIMOIY DAXLDORLIK TUYG‘ULARINI TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI..102

PSIXOLOGIYA

1. Raximov Bobur, Radjapova Dilnura
SHAXS IJTIMOIYLASHUVINING PSIXOLOGIK ASOSLARI...107

TARIX

1. Babajanova Nilufar Alisherovna
QUYI AMUDARYO TARIXIY-GEOGRAFIK REGIONIDA URBANISTIK JARAYONLAR. AHOLINING JOYLASHISHI VA TARIXIY TARAQQIYOT SAHIFASI..................................111

2. Bekchanov Doniyor
XORAZM JADIDLARI QARASHLARIDA DAVLAT VA JAMIYAT HAYOTINI MODERNIZATSIYALASH MASALALARI...115

3. Tajiyeva Umida Rajabboevna
O‘ZBEK XALQI MADANIYATIDA TABIATGA MUNOSABATNING BA’ZI MASALALARI...119

4. Tilovboyeva Mardona Aybekovna
O‘RTA OSIYO MINTAQASI TABIIY-GEOGRAFIK HOLATI, HUDUDIY CHEGARALARI MASALALARIGA DOIR BA’ZI CHIZGILAR...123

5. Исмаилов Улугбек Сапарбой огли
ПРОБЛЕМА ХИЩНИКОВ В ЭКОЛОГИИ ДРЕВНЕГО ПЕРИОДА ХОРЕЗМСКОГО ОАЗИСА...127

6. Rajabova Zuhra Sa’dullayevna, Raximova Intizor Rustamovna
XIX ASR OXIRI-XX ASR BOSHIDA TURKISTONDA TA’LIM TIZIMI TRANSFORMATSIYASINING BA’ZI MASALALARI..132

7. Marimov Muzaffar Erkinovich
XX ASRNING 20-30-YILLARI XORAZM OKRUGIDA SOG‘LIKNI SAQLASH SOHASI VA UNDAGI O‘ZGARISHLAR..137

8. Bekchanov Doniyor
AVAZ O‘TAR QARASHLARIDA JADIDCHILIK G‘OYALARI...141

9. Sultanov Samandar Mahmud o‘g‘li
XORAZM VOHASI VA G‘ARBIY SO‘G‘D HUDUDLARINING GEOGRAFIK SHAROITI, HUDUDIY CHEGARALARI MASALALARI..145

10. Abdullayev Abdurasul Abdulpattoevich
QUR’ONI KARIM OYATLARINI TAVIL QILISHDA ISHORIY TAFSIRLARNI O‘RNI.......149

11. Misrbekova Makhliyo
THE REPRESENTATION OF USTRUSHANA’S HISTORY IN NUMISMATIC SOURCES...155

12. Bekimbetov Bahodir Mirzabaevich
YANGI O‘ZBEKISTONDA OROL FOJIASINI HAL ETISHGA YONDASHUVNING TUBDAN O‘ZGARISHI VA UNING NATIJALARI...161

13. Xayitmuratova Zaynura G‘aybullayevna
QADIMGI MARKAZIY OSIYO XALQLARINING METROLOGIK TIZIMI: O‘LCHOV BIRLIKLARINING PAYDO BO‘LISHI VA RIVOJLANISHI...167

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI
ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»
JOURNAL «OF MAMUN SCIENCE»
ISSN: 2181-0000
www.tadqiqot.uz

Usanova Zulfiya Bozorovna-
Termiz davlat muhandislik va
agrotexnologiyalar universiteti
"Ijtimoiy gumanitar fanlar"
kafedrasi o'qituvchisi

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING GENEZISI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI

http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.15670130

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ta'lim samaradorligini oshirishning yetakchi omillaridan biri sifatida qaralayotgan pedagogik texnologiyalarning kelib chiqishi, tarixiy rivojlanish bosqichlari va hozirgi davrdagi tendensiyalari ilmiy-nazariy nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik texnologiyalar konsepsiyasining shakllanishi va ularning ta'lim amaliyotiga joriy etilish jarayonlari AQSH, Yaponiya va Angliya kabi rivojlangan mamlakatlar tajribasi asosida tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar pedagogik texnologiya, ta'lim texnologiyasi, metodologiya, ta'lim jarayoni, ijtimoiy pedagogika, talaba, o'qituvchi, innovatsiya, AQSH, Yaponiya, Angliya.

Усанова Зульфия Бозоровна-
Термезский государственный инженерно-
агротехнологический университет
"Социально-гуманитарные науки"
преподаватель кафедры

ГЕНЕЗИС И ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ

АННОТАЦИЯ

В данной статье с научно-теоретической точки зрения анализируются происхождение, исторические этапы развития и современные тенденции педагогических технологий, рассматриваемых как один из ведущих факторов повышения эффективности образования. Также исследуются формирование концепции педагогических технологий и процессы их внедрения в образовательную практику на основе опыта таких развитых стран, как США, Япония и Великобритания.

Ключевые слова: педагогическая технология, образовательная технология, методология, образовательный процесс, социальная педагогика, студент, преподаватель, инновация, США, Япония, Великобритания.

Usanova Zulfiya Bazarovna -
Termez State Engineering and
university of agricultural technologies

"Social and Humanitarian Sciences"
teacher of the department

GENESIS AND DEVELOPMENT STAGES OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES

ANNOTATION
This article provides a scientific and theoretical analysis of the origin, historical development stages, and current trends of pedagogical technologies, which are considered one of the key factors in increasing the effectiveness of education. Furthermore, the formation of the concept of pedagogical technologies and their implementation in educational practice are studied based on the experiences of developed countries such as the USA, Japan, and the United Kingdom.
Keywords: pedagogical technology, educational technology, methodology, educational process, social pedagogy, student, teacher, innovation, USA, Japan, United Kingdom.

KIRISH VA DOLZARBLIGI

Bizga sir emaski, taraqqiyotni harakatga keltirishda va turmushda ro'y berayotgan jarayonlarga o'z ta'sirini o'tkazishda jamiyat ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, madaniy-ma'naviy yangilanishining muhim subyekti bo'lgan yoshlarni barkamol shaxs qilib tarbiyalash masalasi muhim ahamiyatga ega [1]. Bunda esa avvalo ta'lim jarayonining to'g'ri tashkil qilinishi muhim rol o'ynaydi.

Endilikda fan, texnika va innovatsion texnologiyalarning rivojlanishi natijasida o'quv-tarbiya jarayonida interfaol uslublar (innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalari)dan foydalanib, ta'limning samaradorligini ko'tarishga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Ta'lim tizimida zamonaviy texnologiyalar qo'llanilgan mashg'ulotlar egallanayotgan bilimlarni yoshlar tomonidan o'zlari qidirib topishlari, mustaqil o'rganib, ularni tahlil qilishlari, o'z bilimlarini baholashlari, to'g'ri xulosalar chiqarishga qaratilgan. Tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organlari ofitserlari bu jarayonda shaxs va jamoaning rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga, shuningdek, erkin fikrlab safdoshlari bilan o'zaro hamkorlikda ishlash va harakat qilishlariga sharoit yaratadi, shu bilan bir qatorda, boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik vazifasini bajaradi. Bunday o'quv-tarbiya jarayonida barcha toifadagi harbiy xizmatchi markaziy ishtirokchiga aylanadi.

METODLAR VA O'RGANILISH DARAJASI

Ushbu tadqiqotda ta'lim tizimidagi pedagogik texnologiyalarni o'rganish uchun tarixiy-taqqoslov, tahliliy va kontent-analiz usullaridan foydalanildi. Ilmiy maqolalar, xalqaro tajribalar, davlat konsepsiyalari va soha olimlarining fikrlari tahlil qilinib, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning shakllanishi va joriy etilishi bosqichma-bosqich o'rganildi. Shuningdek, AQSH, Yaponiya, Angliya va Rossiyada faoliyat yuritayotgan ilmiy markazlar va tashkilotlarning faoliyati ham solishtirildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

O'quv-tarbiya jarayonida pedagogik texnologiyalarning to'g'ri joriy etilishi tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organlari ofitserlarining bu jarayonda asosiy tashkilotchi yoki maslahatchi sifatida faoliyat yuritishiga olib keladi. Har qanday pedagogik texnologiyaning o'quv-tarbiya jarayonida qo'llanilishi shaxs tabiatidan kelib chiqqan holda shaxsiy tarkibni kim tarbiyalayotganligi hamda tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organlari ofitserlari kimni tarbiyalayotganiga bog'liq. Pedagogik texnologiya asosida o'tkazilgan mashg'ulotlar shaxsiy tarkibning muhim hayotiy yutuq va muammolariga o'z munosabatlarini bildirishlariga intilishlarini qondirib, ularni fikrlashga, o'z nuqtai nazarlarini asoslashga imkoniyat yaratadi [2].

XXI asrning boshlaridan boshlab ta'lim tizimida sifat va samaradorlikka bo'lgan talab tobora kuchaymoqda. Bu o'z navbatida pedagogik texnologiyalarni rivojlantirish va takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirdi. Jahonning yetakchi davlatlari, jumladan AQSH, Yaponiya va Angliya ta'lim tizimlarida pedagogik texnologiyalarning rivojlanishi uzoq tarixga ega bo'lib, ushbu davlatlar tajribasi bugungi kunda boshqa mamlakatlar uchun ham namuna sifatida xizmat qilmoqda [3].

Pedagogik texnologiya tushunchasi dastlab XX asrning 60-yillarida AQSH va G‘arbiy Yevropa mamlakatlarida ilmiy foydalanishga kirib kelgan bo‘lib, hozirgi kunda ta’lim samaradorligini ta’minlovchi asosiy mexanizmlardan biriga aylangan [4]. Bugungi kundagi pedagogik texnologiyalar an’anaviy ta’lim uslublaridan farqli ravishda, o‘quvchilarning bilish jarayonini boshqarish va nazorat qilish imkoniyatlarini kengaytiruvchi samarali vosita sifatida e’tirof etilmoqda.

Bugun pedagogik texnologiyalarning rivojlanish tarixiga nazar tashlash orqali ta’lim jarayonini takomillashtirish, o‘quvchilar bilimlarini oshirish va o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatlarini optimallashtirish masalalari jahon pedagogika fani oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri ekanligini ko‘rish mumkin. Mazkur maqolada pedagogik texnologiyalarning shakllanish bosqichlari, ularning rivojlanishiga ta’sir ko‘rsatgan asosiy tarixiy omillar va zamonaviy yo‘nalishlari aniq ilmiy manbalar asosida o‘rganiladi hamda tahlil qilinadi. Komissiya tomonidan jahon ta‘limining joriy holati tahlil qilinib asosiy yonalishlari belgilandi. Komissiya milliy Konsepsiya, shuningdek maorif va tarbiyani rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish uchun o‘z tavsiyalarini ifoda etdi. Bu konsepsiyaning bosh goyasi: inson butun xayoti davomida tiklanish holatida bo‘ladi, demak u o‘z potensialini faqat uzluksiz ta‘lim jarayonidagina amalga oshiradi-doimo yangiliklarni bilishga va mavjud tajribalarini faollashtirishga intiladi. Shu boisdan ma‘lumotlilik faqat ma‘lum xajmdagi bilimlarni uzatish bilan bog_liq holda emas, inson o‘z hayoti davomida tiklanish jarayonining mantiqini aniqlaydigan omil sifatida tushunish kerak. Eng asosiysi, Edgaro Fora tomonidan “zamonaviy texnologiya ta‘limni modernizatsiyalashda harakatlanuvchi kuch” ekanligi qayd etildi. Bu davrda ta‘lim tizimidagi o‘zgarishlar turli mamlakatlarda turlicha kechdi: ba‘zi birlari amaliyotdagi mavjud ta‘limni takomillashtirishni afzal ko‘rsalar, boshqalari o‘z oldilariga hozirgi ta‘lim tizimini yangisiga almashtirishni maqsad qilib qo‘ydi. Nihoyat, uchinchilari esa jamiyatni o‘z gartirmasdan turib ta‘lim tizimini isloh qilish mumkin emasligini, vaqtni boy bermasdan yoshlar bilan olib boriladigan ta‘lim-tarbiyaviy ishlarning yangi tizimini yaratishga kirishish kerakligini e‘tirof etadilar. Bugun O‘zbekistan demokratik huquqiy davlat va adolatli fuqarolik jamiyati qurish yo‘lidan izchil borayotganligi uchun kadrlar tayyorlash tizimi tubdan isloh qilindi, davlat ijtimoiy siyosatida shaxs manfaati va ta‘lim ustuvorligi qaror topdi. Shu sabab biz bu pedagogik fenomenning paydo bo‘lishi va rivojlanish jarayonini o‘rganishga tarixiy yondashmokdamiz.

Mazkur muammoning o‘ta dolzarbligi hisobga olinib, uning ilmiy asoslarini tadqiq qilish maqsadida maxsus korxonalar tuzildi. Misol uchun, 1967 yilda Angliyada pedagogik texnologiya Milliy Kengashi (National council for Educational Technology) tashkil etildi va 1970 yiddan boshlab "Pedagogik texnologiya jurnali" (Journal of Educational Technology) chiqa boshladi. AQSHning qator universitetlari va ilmiy markazlarida ham pedagogik texnologiyalar muammolariga jiddiy e‘tibor berildi. 1971 yilda maxsus “Kommunikatsiya va texnologiya Assotsiatsiya”si (Association for Educational Communications and Technology) faoliyat ko‘rsata boshladi. Hozirgi kunda bu tashkilotning barcha shtatlarda va Kanadada 50 dan ziyod filiallari ishlab turibdi [5].

Boshqa bir rivojlangan davlatlardan biri jumladan Yaponiyada pedagogik texnologiyalar bilan bog‘liq muammolari bilan to‘rtta ilmiy jamiyat shug‘ullanmoqda, faol harakatdagi pedagogik texnologiya Markaziy Kengashining 22 ta davlat universitetlarida markazlari mavjud. Har uch oyda yapon tilida chiqadigan "Pedagogik texnologiya sohasidagi tadqiqotlar" (Educational Technology Research) jurnallarida yirik olimlarning ilmiy ishlari o‘z o‘rnini topmoqda. Yaqinda Umumyapon pedagogik texnologiya Markaziy Kengashi (The Japanese Council of Technology Centers) tuzilib, bu sohada xalqaro aloqalar o‘rganish ishlari bilan mashhur.

70-yillarda didaktikaning bu yo‘nalishiga bo‘lgan e‘tibor nihoyatda oshib borishini o‘tkazilgan qator xalqaro konferensiyalar ham tasdiqlaydi. Shunday xalqaro konferensiyalar 1966-yildan boshlab har yili bahorda Angliyada o‘tkazilib kelinadi va anjuman materiallari "Pedagogik texnologiya jihatlari" (Aspects of Educational Technology) nomida nashr qilinadi.

Aytish o‘rinliki, pedagogik texnologiya — ta‘lim va tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash, texnologik yondashuv asosida ta‘lim va tarbiya jarayonining

samaradorligini oshirish muammolarini o‘rganadi. Texnologiya so‘zining lug‘aviy ma‘nosiga to‘xtalib o‘tadigan bo‘lsak, ushbu so‘z yunonchadan olingan bo‘lib, tehnos-mahorat, san‘at logos - ta‘limot, fan ma‘nolarini anglatadi. Bundan kelib chiqadiki, texnologiya so‘zi boshqa terminlarga qo‘shilib, ana shu sohani rivojlantirish, mahoratini oshirish vazifalarini bajaradi. Umumiy qilib aytganda, texnologiya sifat jihatdan yangi masalalarni yechish uchun ta‘lim evolutsiyasi bosqichini tayyorlagan obyektiv jarayondir. Shunday qilib, 80-yillarda PTning mohiyatini oydinlashtirishga bo‘lgan urinishlar yanada davom ettirildi. Bu soha Rossiyalik pedagog olimlarning diqqatini ham jalb eta boshladi. PTning rivojlanish tarixi T.A.Ilinaning ilmiy maqolalarida burjua didaktikasining yo‘nalishi sifatida talqin etilsada, u birinchilar qatorida o‘z hamkasblarini bu muammo bilan shug‘ullanishga da‘vat etadi va chet el maktablari va Academic Research in Educational Sciences Volume 4 | Issue 3 | 2023 ISSN: 2181-1385 ISI: 0,967 | Cite-Factor: 0,89 | SIS: 1,9 | ASI: 1,3 | SJIF: 5,771 | UIF: 6,1 66 March, 2023 https://t.me/ares_uz Multidisciplinary Scientific Journal pedagogikasida bu sohadagi yangi va qiziqarli nashrlarning barchasini kuzatish foydali ekanligini alohida ta‘kidlaydi. Shu boisdan 80-yillarning oxiri, 90-yillarda PTning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq qilish Rossiyada keng yo‘lga qo‘yildi. Akademik V.P. Bespalkoning 1989 yilda nashr etilgan "Slagayemne pedagogicheskoy texnologii" (5) kitobi bu sohadagi yirik tadqiqotlarning natijasi hisoblanadi. O‘rni kelganda ta’kidlash joizki, 80-yillardayoq Vladimir Pavlovich tomonidan PTning ilmiy maktabi yaratilgan edi va kitob muallifi ham shu dargohda tahsil olganligini alohida faxr bilan tilga oladi: Ustoz g‗oyasi: "PT-amaliyotga joriy etiladigan ma‘lum pedagogik tizim loyihasidir". Bugungi kunda ana shu konsepsiya pedagogik hamjamiyat tomonidan tan olindi va olimlar tomonidan ta‘limiy texnologiyalarni loyihalash va rivojlantirishda foydalanib kelinmoqda. Fikrimizning dalili sifatida "Pedagogika" jurnalida chop etilayotgan qator maqolalarni keltirish mumkin [14; 16; 29]. Xo‘sh, PT mamlakatimiz ta‘lim tizimida, qolaversa, pedagogik nashrlarda ilmiy tushuncha tarzda qachon paydo bo‘ldi? Shubhasiz, yangi soha 1997 yilda Kadrlar tayyorlash milliy dasturida dolzarb tadqiqot obyekti darajasiga ko‘tarildi va ijtimoiy buyurtma sifatida yuzaga qalqib chiqdi. Shu bilan birgalikda mustaqillikning dastlabki yillaridayoq bu muammoga qo‘l urildi, aniqrog‘i 1993 yilda "Xalq ta‘limi" jurnalida chop etilgan maqolada birinchi marta PT tushunchasi mohiyati, uning ta‘rifi va ma‘lum pedagogik tizim doirasidagi talqini yoritildi

XULOSA

Qisqa qilib aytadigan bo‘lsak XXI asrga qadam qo‘yish arafasida G.K.Selevko tomonidan pedagogik texnologiyalarga oid yirik metodik asar - o‘quv qo‘llanma yaratildi va unda pedagogik texnologiyalar tasnifi keltiriladi [6]. Olim pedagogik texnologiyalarlarni o‘n ikki turga ajratgan va daslabki ta’rixiy rivojlanish bosqichidan zamonaviy klassifikatsiyagacha olib kelgan. Xulosa qilib aytganda ta’limning har bir bo‘g‘inida tashkil etiladigan o‘quv jarayonida pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta‘lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Iqtiboslar/References/Сноски

1. R. Ishmuxamedov, M. Yuldashev “Ta’lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar” o‘quv qo‘llanma Toshkent – 2013 3-b
2. O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirligi tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar bosh boshqarmasi “ innovatsion pedagogik texnologiyalar to‘plami” 4-b
3. Seels, B. B., & Richey, R. C. (2012). *Instructional Technology: The Definition and Domains of the Field.* Washington, D.C.: Association for Educational Communications and Technology, pp. 1–15.
4. Januszewski, A., & Molenda, M. (2008). *Educational Technology: A Definition with Commentary.* New York: Routledge, pp. 14–17.
5. Arslon Kamilovich Nafasov (2023). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA KONSEPSIYASINING RIVOJLANISH TARIXI. Academic research in educational sciences, 4 (3), 61-68.
6. B. Ziyomuxamedova “Pedagogik mahorat asoslari”.T. ”TIB-KITOB” 2009y

ISSN 2181-9696

Doi Journal 10.26739/2181-9696

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

3 JILD, 5 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

ТОМ 3, НОМЕР 5

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 3, ISSUE 5

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000